

PÄÄTELMÄT

Asia: ETA:n neuvoston 61. istunnon päätelmät (Bryssel, 20. marraskuuta 2025)

ETA:n neuvoston 61. istunto pidettiin Brysselissä 20. marraskuuta 2025 Islannin ulkoministerin Þorgerður Katrín Gunnarsdóttirin toimiessa istunnon puheenjohtajana. Istuntoon osallistuivat Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajavaltion Tanskan eurooppaministeri Marie Bjerre, Norjan ulkoministeri Espen Barth Eide ja Liechtensteinin ulko-, ympäristö- ja kulttuuriministeri Sabine Monauni sekä Euroopan komission ja Euroopan ulkosuhdehallinnon edustajia.

ETA:n neuvoston jäsenet keskustelivat Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) yleisestä toiminnasta ja kävivät periaatekeskustelun aiheesta ”EU:n yksinkertaistamisohjelma ja ETA-sopimus”.

Ukraina

1. ETA:n neuvoston jäsenet palauttivat mieleen aiemmat päätelmänsä ja vahvistivat jatkuvan ja vankkumattoman tukensa Ukrainan itsenäisyydelle, suvereniteetille ja alueelliselle koskemattomuudelle maan kansainvälisesti tunnustettujen rajojen sisällä. ETA:n neuvoston jäsenet aikovat jatkossakin antaa kattavaa poliittista, rahoituksellista, taloudellista, humanitaarista, sotilaallista ja diplomaattista tukea Ukrainalle ja sen kansalle koordinoidusti samanmielisten kumppanien ja liittolaisten kanssa.
2. Huolimatta Yhdysvaltojen ja Euroopan unionin jatkuvista diplomaattisista ponnisteluista rauhan saavuttamiseksi ja Ukrainan valmiudesta pyrkiä siihen Venäjä on voimistanut ohjus- ja drooni-iskujaan Ukrainaan ja kohdistanut niitä erityisesti siviileihin ja siviili-infrastruktuuriin. Tämä osoittaa, ettei Venäjällä ole todellista poliittista tahtoa lopettaa hyökkäyssotaansa ja käydä merkityksellisiä rauhanneuvotteluja. ETA:n neuvoston jäsenet kehottivat jälleen Venäjää hyväksymään täydellisen, ehdottoman ja välittömän tulitauon, jonka Ukraina hyväksyi maaliskuussa 2025, ja toistivat Euroopan unionin tukevan sellaista kattavaa, oikeudenmukaista ja kestäväää rauhaa Ukrainassa, jonka perustana ovat YK:n peruskirjan periaatteet ja kansainvälinen oikeus. Tältä osin ETA:n neuvoston jäsenet palauttavat mieleen 6. maaliskuuta 2025 vahvistetut periaatteet, joiden olisi ohjattava rauhanneuvotteluja.
3. ETA:n neuvoston jäsenet osallistuvat edelleen rauhanpyrkimykseen erityisesti halukkaiden koalition kautta ja yhteistyössä Yhdysvaltojen kanssa sekä tiivistämällä maailmanlaajuisia toimintaansa.

Yhteistyö ETA:ssa

4. ETA:n neuvosto korosti ETA-sopimuksen jatkuvaa ja kasvavaa merkitystä EU:n ja ETA:n EFTA-valtioiden suhteiden olennaisena perustana, erityisesti tänä geopoliittisen epävarmuuden aikana, ja painotti sopimuksen kahden pilarin rakenteen tärkeyttä.
5. Se antoi tunnustusta myönteiselle panokselle, jonka ETA:n EFTA-valtiot ovat antaneet ETA:n kannalta merkityksellistä EU:n lainsäädäntöä ja merkityksellisiä ohjelmia koskevien päätösten valmisteluun osallistumalla komiteoiden, asiantuntijaryhmien ja virastojen toimintaan sekä tutkimuksiin ja esittämällä huomautuksiaan.
6. Lisäksi ETA:n neuvosto pani merkille EFTAn valvontaviranomaisen ja Euroopan komission myönteisen panoksen ETA-sopimuksen noudattamisen valvomisessa kaikissa ETA-valtioissa.
7. ETA:n neuvosto korosti, että ETA:n EFTA-valtioiden ministerit on tärkeää kutsua sellaisiin EU:n puheenjohtajavaltioiden järjestämiin epävirallisiin EU-ministerikokouksiin ja -konferensseihin, jotka ovat merkityksellisiä ETA:n EFTA-valtioiden EU:n sisämarkkinoihin osallistumisen kannalta. Se ilmaisi arvostavansa sitä, että nykyinen puheenjohtajavaltio Tanska ja tulevat puheenjohtajavaltiot jatkavat tätä käytäntöä.
8. ETA:n neuvosto korosti hyvin toimivien sisämarkkinoiden merkitystä talouskasvua ja uusien työpaikkojen luomista edistävien olosuhteiden kannalta kaikkialla Euroopassa. Se muistutti neljän vapauden sekä yritysten yhtäläisten ja oikeudenmukaisten kilpailuedellytysten hyödyistä ja korosti, että sisämarkkinoiden säännöt edistävät innovointia, kilpailukykyä ja kauppaa.
9. ETA:n neuvosto oli yksimielinen tarpeesta tehostaa edelleen ETA-sopimuksesta ja sen kansalaisille ja yrityksille tuomista hyödyistä tiedottamista. Se korosti, että parempi tietämys ETA-sopimuksesta koko Euroopan talousalueella kaikilla tasoilla on kaikkien sopimuspuolten edun mukaista ja hyväksi sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan kannalta. Tämän vuoksi ETA:n neuvosto kehotti ETA-valtioita varmistamaan, että ETA-sopimusta koskevat tiedot saatetaan nopeasti ja helppokäyttöisellä tavalla saataville.

10. ETA:n neuvosto tunnusti parlamentaarisen yhteistyön sekä talouselämän osapuolten ja työmarkkinaosapuolten yhteistyön suuren merkityksen ja pani merkille ETA:n parlamentaarisen sekakomitean 63. kokouksessaan Akureyrissä 25. toukokuuta 2025 antaman päätöslauselman, joka koskee ETA:n sekakomitean vuosikertomusta ETA-sopimuksen toiminnasta vuonna 2024.

Poliittinen vuoropuhelu

11. ETA:n neuvosto totesi, että tiivis kumppanuus EU:n ja ETA:n EFTA-valtioiden välillä on paras tae pitkän aikavälin yhteisestä vauraudesta ja vakaudesta. Tämä läheinen suhde on edistänyt rauhaan, demokratiaan, oikeusvaltioperiaatteeseen ja ihmisoikeuksiin perustuvan Euroopan rakentamista. ETA:n neuvosto oli tyytyväinen unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan sekä Islannin, Liechtensteinin ja Norjan ulkoministerien väliseen ministeritason poliittiseen vuoropuheluun, jonka puitteissa osallistujat kävivät epävirallisen keskustelun ajankohtaisista yhteistä etua koskevista ulkopoliittisista kysymyksistä. He keskustelivat Ukrainasta ja Venäjältä, transatlanttisista suhteista ja Lähi-idästä ja korostivat, että on tärkeää jatkaa käytäntöä kutsua ETA:n EFTA-valtioiden virkailijoita mukaan EU:n neuvoston työryhmissä käytävään poliittiseen vuoropuheluun.

ETA:n kannalta merkityksellisten EU-säädösten sisällyttäminen ETA-sopimukseen

12. ETA:n neuvosto pani merkille ETA:n sekakomitean tilanneselvityksen ja ilmaisi arvostavansa sekakomitean työtä ETA-sopimuksen hyvien tulosten ja toimivuuden varmistamiseksi jatkossakin.
13. ETA:n neuvosto pani merkille käynnissä olevan työn ETA-sopimukseen sisällyttämistä odottavien EU-säädösten määrän vähentämiseksi ja sen, että vuonna 2025 oli saavutettu merkittävää edistystä EU:n toimielinten ja ETA:n EFTA-valtioiden yhteisten toimien seurauksena. Se totesi kuitenkin ruuhkautumista aiheutuneen mittavassa määrin ja korosti tarvetta ryhtyä lisätoimiin ja jatkaa tiivistä yhteistyötä pitkään avoimina olleiden asioiden osalta, jotta voidaan varmistaa oikeusvarmuus ja yhdenmukaisuus ETA:ssa. Lisäksi ETA:n neuvosto korosti, että on tärkeää varmistaa EU:n säännösten oikea-aikainen saattaminen osaksi kansallisia oikeusjärjestelmiä.

Taloudellinen turvallisuus ja sisämarkkinoiden kilpailukyky

14. ETA:n neuvosto tunnusti kansainvälisen kaupan haasteet tänä aikana, jona maailmanlaajuiset toimitusketjut ovat koetuksella, ja vahvasti sitoutumisensa avoimeen, oikeudenmukaiseen ja kestäväan kauppaan sekä sääntöihin perustuviin kauppasuhteisiin.
15. Lisäksi ETA:n neuvosto korosti sisämarkkinoiden merkitystä Euroopan kilpailukyvyn, strategisen riippumattomuuden ja samanaikaisesti avoimen talouden säilyttämisen, taloudellisen turvallisuuden, häiriönsietokyvyn, elintarviketurvan, teollisuuden uudistamisen ja kestäväan teknologisen johtoaseman varmistamisessa samalla, kun turvataan sen houkuttelevuus liiketoimintapaikkana. EU:n ja ETA:n EFTA-valtioiden yhteisen edun mukaista on varmistaa hyvin toimivat sisämarkkinat ja säilyttää tasapuoliset toimintaedellytykset sekä maailmanlaajuisesti että sisämarkkinoilla samalla, kun kehitetään uusia politiikkoja ja aloitteita, joilla pyritään vastaamaan meneillään oleviin geopoliittisiin haasteisiin sellaisilla aloilla kuin maailmanlaajuinen kilpailu, ilmastonmuutos, vihreä ja digitaalinen siirtymä, strategiset riippuvuudet ja toimitusketjuriskit strategisilla aloilla.
16. ETA:n neuvosto korosti, että on tärkeää luoda innovaatio- ja yritysystävällinen ympäristö kilpailukyvyn vahvistamiseksi koko ETA-alueella, ja totesi, että on tärkeää vähentää strategisia riippuvuuksia herkillä aloilla sekä yksinkertaistaa sääntelyprosesseja. Se oli tyytyväinen pyrkimykseen yksinkertaistaa sääntöjä ja vähentää tarpeettomia hallinnollisia rasitteita lainsäädäntöaloitteilla ja muilla aloitteilla, kuten koontipaketeilla, koska ne ovat erityisen tärkeitä pienille ja keskisuurille yrityksille (pk-yritykset), joita valtaosa ETA:n yrityksistä on.
17. ETA:n neuvosto korosti, kuinka tärkeää EU:n ja ETA:n EFTA-valtioiden välinen tiivis yhteistyö on taloudellisen turvallisuuden ja häiriönsietokyvyn lisäämisessä sekä toimitusketjujen turvaamisessa ja vahvistamisessa. Tämä tapahtuu monipuolistamalla tarjontaa ja lisäämällä tuotantokapasiteettia sisämarkkinoilla erityisesti päästöttömien ja vähäpäästöisten teknologioiden aloilla Pariisin sopimuksen mukaisen ensimmäisen maailmanlaajuisen tilannekatsauksen 28 kohdan mukaisesti, sekä sirujen ja kriittisten raaka-aineiden alalla. ETA-alueen taloudellisessa turvallisuudessa olisi keskityttävä kilpailukyvyn edistämiseen koko ETA-alueella ja sen suojaamiseen yhteisiltä taloudelliseen turvallisuuteen kohdistuvilta riskeiltä sekä kumppanuksiin sellaisten muiden maiden kanssa, joilla on yhteisiä etuja.

18. ETA:n neuvosto totesi, että EU:n strategisessa ohjelmassa 2024–2029 käsiteltiin asianmukaisesti ETA-valtioiden yhteisiä haasteita. Se antoi kiitosta pyrkimyksille kehittää syvemmät ja häiriönsietokykyisemmät sisämarkkinat, joilla tuetaan keskeisiä tulevaisuuden teknologioita ja Euroopan pitkän aikavälin kilpailukykyä, ja pani tyytyväisenä merkille pyrkimykset pitää Eurooppa vahvana ja turvallisena.

Ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuus ja vihreä siirtymä

19. ETA:n neuvosto katsoi, että tarvitaan edelleen kunnianhimoisia tavoitteita, yhteisiä ponnisteluja ja kiireellisiä toimia varmistamaan siirtyminen kestäväan, sosiaalisesti oikeudenmukaiseen, ilmastoneutraaliin ja ympäristöystävälliseen tulevaisuuteen. Se toisti kehotuksen luopua asteittain fossiilisten polttoaineiden käytöstä energijärjestelmissä oikeudenmukaisella, hallitulla ja tasapuolisella tavalla 1,5 celsiusasteen kehityspolkujen mukaisesti ja nopeuttaa toimia tämän kriittisen vuosikymmenen aikana nettonollapäästötason saavuttamiseksi viimeistään vuoteen 2050 mennessä parhaan saatavilla olevan tieteellisen tiedon mukaisesti. ETA:n potentiaalin huomioon ottaen ETA:n neuvosto myös toisti kehotuksen kolminkertaistaa maailmanlaajuinen uusiutuvan energian kapasiteetti ja kaksinkertaistaa energiatehokkuusparannusten keskimääräinen maailmanlaajuinen vuotuinen määrä vuoteen 2030 mennessä sekä nopeuttaa päästöttömiä ja vähäpäästöisiä teknologioita. Se oli tyytyväinen EU:n pyrkimyksiin varmistaa Euroopan teollisuuden kilpailukyky ja hiilestä irtautuminen.
20. ETA:n neuvosto tunnusti turvallisen, kohtuuhintaisen ja kestäväan energiansaannin merkityksen ja totesi olevan tärkeää puolustaa Euroopan energiainfrastruktuuria hybridi- ja muilta uhkilta. ETA:n neuvosto korosti, että hiilestä irtautumista ja kilpailukykyä koskevan kattavan ja teknologianeutraalin strategian olisi tarjottava ennustettavuutta teollisuuden kannalta ja pyrittävä houkuttelemaan yrityksiä Eurooppaan sekä laajentamaan ja ylläpitämään niiden toimintaa Euroopassa.
21. ETA:n neuvosto myönsi Venäjän Ukrainaa vastaan käynnistämän hyökkäyssodan haitalliset vaikutukset Euroopan energia-alaan ja pani merkille edistymisen Euroopan komission REPowerEU-suunnitelman täytäntöönpanossa. ETA:n neuvosto pani merkille äskettäin julkaistun EU:n etenemissuunnitelman, jolla lopetetaan vaiheittain fossiilisten polttoaineiden tuonti Venäjältä ja pyritään vähentämään riippuvuutta Venäjän fossiilisista polttoaineista.

22. ETA:n neuvosto korosti hiilen hinnoittelun keskeistä roolia vihreässä siirtymässä sekä EU:n ja ETA:n EFTA-valtioiden jatkuvaa yhteistyötä EU:n päästökauppajärjestelmän kehittämisessä. Se oli tyytyväinen meneillään olevaan työhön ETA:n EFTA-valtioiden sisällyttämiseksi hiilirajamekanismiin. ETA:n neuvosto korosti lisäksi, että tarvitaan tehokkaita toimia, joilla varmistetaan päästötietojen uskottavuus ja jatketaan pyrkimyksiä varmistaa kolmansien maiden tietojen luotettavuus.
23. ETA:n neuvosto pani merkille sotilaallisen liikkuvuuden paketin ja korosti, että on tärkeää varmistaa tiivis yhteistyö sellaisten paketin osien osalta, jotka saattavat koskea ETA:n EFTA-valtioita ja ETA-sopimusta.
24. Koska liikenne aiheuttaa suuren osan Euroopan päästöistä, ETA:n neuvosto toisti, että ETA-valtioiden on tärkeää toimia yhdessä kestävän, kilpailukykyisen ja häiriönsietokykyisen liikennealan kehittämiseksi. Olisi säilytettävä vahva painotus ympäristöystävälliseen merenkulkuun ja ympäristöystävälliseen ilmailuun samoin kuin lentoasema- ja satamainfrastruktuureihin. ETA:n neuvosto korosti, että siirtymistä kestäviin liikennemuotoihin ja kestäviin polttoaineisiin olisi nopeutettava ETA-alueella säilyttäen samalla syrjäisten alueiden yhteydet, saarivaltiot mukaan lukien, ja oikeudenmukaisen siirtymän. Kestäviin polttoaineisiin siirtyminen edellyttää kysynnän mukauttamista luotettavaan ja skaalautuvaan tarjontaan, samalla kun hyödynnetään kehitteillä olevia teknologioita tehokkaan hiilestä irtautumisen helpottamiseksi. Kauppavirtojen turvaamiseksi on olennaisen tärkeää kehittää häiriönsietokykyä innovoinnin, joustavien noudattamisen valvontajärjestelmien ja kestävään infrastruktuuriin tehtävien investointien avulla. Myös rautatiekapasiteetin parantaminen ja maanteiden tavaraliikenteen päästöjen vähentäminen on ratkaisevan tärkeää.
25. ETA:n neuvosto ilmaisi täyden sitoutumisensa toimien vauhdittamiseen ilmastonmuutoksen torjumiseksi ja kestävän energiasiirtymän jatkamiseksi sekä luonnon suojelemisen ja kiertotalouden edistämisen jatkamiseen kaikilla aloilla kilpailukyvyyn parantamiseksi. ETA:n neuvosto korosti, että on tärkeää jatkaa tiivistä yhteistyötä EU:n ja ETA:n EFTA-valtioiden välillä niiden ilmasto- ja biodiversiteettitavoitteiden saavuttamiseksi sekä Pariisin sopimuksen ja Kunmingin-Montrealin maailmanlaajuisen luonnon monimuotoisuuskehyksen tavoitteiden ylläpitämiseksi.

ETA:n neuvosto oli yhtä mieltä siitä, että on olennaisen tärkeää puuttua luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen, ja totesi, että EU:n saasteettomuustavoite ja yhteistyö puhtaamman Euroopan ja myrkyttömän ympäristön saavuttamiseksi ovat keskeinen osa tätä. ETA:n neuvosto korosti, että on tärkeää yhdenmukaistaa kiertotalouden alan sääntelyä, ja painotti tarvetta vahvistaa vesiresilienssiä eri aloilla.

26. ETA:n neuvosto totesi ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden vähenemisen olevan globaaleja haasteita ja toisti täyden sitoumuksensa panna täytäntöön YK:n Agenda 2030 sekä Pariisin sopimus ja Kunmingin-Montrealin maailmanlaajuinen luonnon monimuotoisuuskehys keskeisinä monenvälisinä kehyksinä, joilla hallinnoidaan maailmanlaajuisia toimintaa ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden vähenemisen torjumiseksi. Ottaen huomioon ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimuksen COP28- ja COP29-kokousten tulokset ETA:n neuvosto korosti, että Pariisin sopimuksen mukaisilla kunnianhimoisemmillä tavoitteilla on edelleen merkitystä. Tämän vuoksi ETA:n neuvosto oli tyytyväinen vuoden 2030 jälkeisten kansallisesti määriteltyjen panosten toimittamiseen ja kehotti kaikkia osapuolia, jotka eivät ole vielä toimittaneet panoksiaan, tekemään sen viipymättä. Se painotti, että vuoden 2030 jälkeisten kansallisesti määriteltyjen panoksien olisi perustuttava ensimmäiseen maailmanlaajuiseen tilannekatsaukseen ja niistä olisi käytävä ilmi edistyminen ja mahdollisimman korkea tavoitetaso, niiden olisi noudatettava päästöjen kehityspolkuja, joilla ilmaston lämpeneminen rajoitetaan 1,5 celsiusasteeseen, ja parasta saatavilla olevaa tieteellistä tietoa, ottaen huomioon erilaiset kansalliset olosuhteet, niihin olisi sisällyttävä koko talouden laajuiset absoluuttiset päästövähennystavoitteet, jotka kattavat kaikki kasvihuonekaasut, alat ja luokat, ja niissä olisi osoitettava, miten osapuolet panevat täytäntöön ensimmäisen maailmanlaajuisen tilannekatsauksen (GST-1) tulokset. ETA:n neuvosto painotti, että maiden on asetettava kasvihuonekaasujen nollanettopäästötavoitteensa tai nopeutettava niitä sekä jatkettava kunnianhimoista vuoropuhelua keskeisten samanmielisten kumppaneiden kanssa. Lisäksi ETA:n neuvosto pani merkille Euroopan tavoitteen säilyttää johtoasemansa biologista monimuotoisuutta koskevien kansainvälisten sitoumustensa ja erityisesti Kunmingin-Montrealin maailmanlaajuiseen biodiversiteettikehykseen sisältyvien sitoumustensa täyttämässä. Biologista monimuotoisuutta koskevan YK:n yleissopimuksen sopimuspuolten konferenssin 16. kokouksen tulokset huomioon ottaen ETA:n neuvosto korosti, että kaikkien osapuolten on päivitettävä tai tarkistettava biologista monimuotoisuutta koskevia kansallisia strategioitaan ja toimintasuunnitelmiaan, jotta voidaan kiireellisesti puuttua luonnon monimuotoisuuden vähentymisen suoriin ja välillisiin syihin.

Digitalisaatio

27. ETA:n neuvosto korosti, että tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden turvaaminen, toimituksellinen riippumattomuus ja toimittajien suojeleminen ovat olennaisen tärkeitä toimivan demokraattisen yhteiskunnan kannalta digitaalisella aikakaudella, minkä lisäksi on tärkeää kunnioittaa asiaa koskevassa EU:n lainsäädännössä vahvistettuja keskeisiä arvoja, mukaan lukien riippumattomien tiedotusvälineiden ja niiden rahoittamisen tukeminen.
28. ETA:n neuvosto korosti, että ETA-valtioiden on tärkeää tehdä tiivistä yhteistyötä, jotta varmistetaan kilpailukykyinen, oikeudenmukainen ja häiriönsietokykyinen digitalisaatio ja jotta Euroopasta voi tulla globaali johtaja strategisten digitaaliteknologioiden alalla. Lisäksi se korosti, että digitaalisten infrastruktuurien ja palvelujen eheyden ja häiriönsietokyvyn turvaaminen on olennaisen tärkeää demokraattisten yhteiskuntiemme suojelemiseksi ja eurooppalaisten arvojen puolustamiseksi.
29. ETA:n neuvosto totesi, että on tarpeen nopeuttaa tekoälyn käyttöönottoa teollisuudessa sekä pienissä ja keskisuurissa yrityksissä. Pariisissa 11. helmikuuta 2025 hyväksytyin ihmisten ja maapallon kannalta osallistavaa ja kestävästä tekoälyä koskevan julkilausuman mukaisesti ETA:n neuvosto antoi tukensa ehdotetulle tekoälyn soveltamisstrategialle ja kehotti ETA-valtioiden viranomaisia, teollisuutta ja kansalaisyhteiskuntaa osallistumaan tiiviisti sen täytäntöönpanoon. Datan yhteiskunnallisen ja innovatiivisen arvon maksimoimiseksi ETA:n neuvosto korosti myös tarvetta toteuttaa lisätoimia todellisen Euroopan dataunionin luomiseksi muun muassa yksinkertaistamalla voimassa olevan lainsäädännön noudattamista ja parantamalla datahallintoa.
30. ETA:n neuvosto korosti, että on tärkeää sisällyttää digipalvelusäädös ja digimarkkinasäädös ETA-sopimukseen. Tekoälyn mahdolliset taloudelliset, ympäristöön liittyvät ja yhteiskunnalliset hyödyt huomioon ottaen se totesi myös, että tekoälysäädöksen avulla on tärkeää luoda tekoälyä koskeva yhteinen sääntelykehys Euroopassa ja varmistaa, että sisämarkkinoille saatetut ja ETA-alueella käytettävät tekoälyjärjestelmät ovat turvallisia, luotettavia, eettisiä ja että ne kunnioittavat perusoikeuksia, eurooppalaisia arvoja ja eettisiä periaatteita.

31. ETA:n neuvosto totesi, että on tärkeää vahvistaa kyberturvallisuutta ja suojella ihmisiä, instituutioita ja kriittistä infrastruktuuria hybridiuhkilta. Se oli tyytyväinen komission tiedonantoon sairaaloiden ja terveydenhuoltopalvelujen tarjoajien kyberturvallisuutta koskevasta eurooppalaisesta toimintasuunnitelmasta sekä EU:n kybersolidaarisuussäädökseen ja kyberresilienssisäädökseen ja kehotti ETA-sopimuksen osapuolia jatkamaan tiivistä yhteistyötä sisämarkkinoiden häiriönsietokyvyn parantamiseksi ja kyberuhkien estämiseksi.
32. ETA:n neuvosto totesi, että on tärkeää vahvistaa Euroopan puolijohde-ekosysteemiä EU:n sirusäädöksen avulla siten, että monipuolistetaan toimitusketjuja, säilytetään teknologinen johtoasema, kehitetään tuotantokapasiteettia ja jatketaan tavoitteellisuutta antamalla sirusäädös 2.0.

Sosiaalinen ulottuvuus

33. ETA:n neuvosto korosti pitävänsä tärkeänä ETA-sopimuksen sosiaalista ulottuvuutta, joka pitää sisällään työoikeuden, työterveyden ja -turvallisuuden sekä sukupuolten tasa-arvon. ETA:n neuvosto tunnusti oikeudenmukaisten ja toimivien työmarkkinoiden ja hyvinvointijärjestelmien merkityksen ja totesi olevan tärkeää lisätä työmarkkinoille osallistumista ja varmistaa osaamisen ja työmarkkinoiden tarpeiden asianmukainen kohdentuminen. Tämä on olennaista oikeudenmukaisen, vihreän ja digitaalisen siirtymän toteuttamisen sekä sisämarkkinoiden kilpailukyvyn vahvistamisen kannalta.
34. ETA:n neuvosto korosti, että on tärkeää varmistaa sosiaalinen suojele, yhtäläiset mahdollisuudet ja oikeudenmukaiset työolot ja -ehdot, ja pani tyytyväisenä merkille edistymisen Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa; kyseessä on kehys, jonka tavoitteena on osallistavampi, selviytymiskykyisempi ja kilpailukykyisempi Eurooppa.

Yhteistyö terveysalalla

35. ETA:n neuvosto totesi, että terveyshätätilanteisiin varautumisesta ja niihin reagoimisesta saatiin ETA-alueella covid-19-pandemian aikana strategisia kokemuksia. Sisämarkkinoiden eheys ja ETA-sopimuksen moitteeton toiminta ovat edelleen keskeisiä prioriteetteja tässä yhteydessä. ETA:n neuvosto painotti Euroopan terveysunionin luomisen merkitystä ja ilmaisi odottavansa mielenkiinnolla EU:n ja ETA:n EFTA-valtioiden tiiviimpää yhteistyötä terveyttä koskevien valmius- ja reagointitoimien osalta. ETA:n neuvosto pani myös merkille kriittisiä lääkkeitä koskevan asetusehdotuksen häiriönsietokykyisempien toimitusketjujen mahdollistamiseksi ja Euroopan tuotantokapasiteetin vahvistamiseksi. Lisäksi ETA:n neuvosto ilmaisi odottavansa mielenkiinnolla edistymistä EU:n lääkelainsäädännön uudistuksessa, jossa käsitellään turvallisten, tehokkaiden ja kohtuuhintaisten lääkkeiden oikea-aikaista ja tasapuolista saatavuutta, lääkkeiden toimitusvarmuutta, houkuttelevan ja innovoinnille suotuisan ympäristön tarjoamista lääkkeiden tutkimukselle, kehittämiselle ja tuotannolle sekä niihin tehtäville investoinneille Euroopassa samoin kuin harvinaisia sairauksia ja mikrobilääkeresistenssiä koskevia toimenpiteitä.
36. ETA:n neuvosto korosti, että on tärkeää vahvistaa hoitotyötä ja mielenterveyttä koskevia EU:n toimia ja lisätä edelleen terveydenhuoltojärjestelmien valmiuksia ja häiriönsietokykyä, myös ilmastokestävyyttä, erityisesti aloilla, joilla pandemia paljasti puutteita.

EU:n ohjelmat ja virastot

37. ETA:n neuvosto antoi tunnustusta EU:n ohjelmien panokselle vihreämmän, digitaalisemman ja häiriönsietokykyisen Euroopan rakentamiseen ja korosti, että on tärkeää, että ETA:n EFTA-valtiot osallistuvat useisiin EU:n ohjelmiin kaudella 2021–2027. Se antoi myös tunnustusta niiden ohjelmiin antamalle merkittävälle taloudelliselle panokselle.
38. ETA:n neuvosto korosti, että ETA-sopimuksen 78 artiklan mukaan sopimuspuolten on vahvistettava ja laajennettava yhteistyötä useilla aloilla, jotka eivät kuulu neljän vapauden alaan. ETA:n EFTA-valtioilla olisi oltava pääsy niiden ohjelmien kaikkiin osiin, joihin ne osallistuvat. ETA:n neuvosto korosti, että on tärkeää parantaa tutkimuksen turvallisuutta, ja kehotti sopimuspuolia tekemään tältä osin tiivistä yhteistyötä muun muassa riskinhallinnan ja muiden asianmukaisten toimenpiteiden avulla.

Sopimuksessa taataan kaikille sen jäsenille yhtäläiset oikeudet ja velvoitteet, ja sen moitteettoman toiminnan kannalta on olennaisen tärkeää, että näitä periaatteita noudatetaan. ETA:n neuvosto kannusti erityisesti kaikkia Euroopan ja kansallisen tason täytäntöönpanoelimiä julkistamaan ja edistämään kumppanuusmahdollisuuksia koko ETA-alueella ja varmistamaan, että kaikki toimijat ovat täysin tietoisia ETA:n EFTA-valtioiden oikeuksista ja velvoitteista osallistuessaan EU:n ohjelmiin.

39. ETA:n neuvosto korosti, että laaja yhteistyö avaruusallalla on avainasemassa Euroopan teollisen perustan vahvistamisessa ja sisämarkkinoiden eheyden ja toimivuuden säilyttämisessä. Se pani merkille meneillään olevat keskustelut ETA:n EFTA-valtioiden osallistumisesta turvallisten yhteyksien ohjelmaan ja ehdotuksen EU:n avaruussäädökseksi.
40. ETA:n neuvosto kehotti käymään jatkuvaa vuoropuhelua vuoden 2027 jälkeisen ohjelmakauden valmisteluista, jotta voidaan varmistaa uusien ohjelmia koskevien asetusten varhainen sisällyttäminen ETA-sopimukseen ottaen huomioon, että ETA:n EFTA-valtioiden osallistuminen on seurausta ETA-sopimuksen määräyksistä, sanotun kuitenkin rajoittamatta monivuotisesta rahoituskehiksestä käytäviä tulevia EU-tason neuvotteluja. Lisäksi ETA:n neuvosto korosti, että on tärkeää varmistaa ETA:n EFTA-valtioiden ja Euroopan unionin tiivis yhteistyö tulevien EU:n ohjelmien muotoilussa ETA-sopimuksen mukaisesti.
41. ETA:n neuvosto korosti, että rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevan EU:n kehiksen tuleva sisällyttäminen ETA-sopimukseen on tärkeää rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan edistämiseksi.

Rahoitusjärjestelmät

42. ETA:n neuvosto muistutti, että ETA-sopimuksessa määrätään ETA:n EFTA-valtioiden osallistumisesta sisämarkkinoihin, ja muistutti tässä yhteydessä myös, että ETA:n EFTA-valtiot osallistuvat ETA:n sisäisten sosiaalisten ja taloudellisten erojen vähentämiseen ETA:n ja Norjan rahoitusjärjestelmien kautta sopimuspuolten hyödyksi. Näin edistetään kaikkien ETA-sopimuksen sopimuspuolten välisten kaupallisten ja taloudellisten suhteiden jatkuvaa ja tasapainoista vahvistumista ETA-sopimuksen 115 artiklan mukaisesti.
43. ETA:n neuvosto oli tyytyväinen siihen, että Islannin, Liechtensteinin, Norjan ja EU:n välinen sopimus ETA:n rahoitusjärjestelmästä kaudelle toukokuu 2021 – huhtikuu 2028 tuli voimaan ja että Norja ja EU allekirjoittivat 1. elokuuta 2025 sopimuksen Norjan rahoitusjärjestelmästä kaudelle toukokuu 2021 – huhtikuu 2028.
44. Jotta rahoitusjärjestelmät voitaisiin panna onnistuneesti täytäntöön kaudella toukokuu 2021 – huhtikuu 2028, ETA:n neuvosto pani tyytyväisenä merkille ETA:n EFTA-valtioiden ja tiettyjen edunsaajavaltioiden kahdenvälisen yhteisymmärryspöytäkirjojen ja ohjelasopimusten tekemisen ja odotti kaikkien edunsaajavaltioiden kahdenvälisen yhteisymmärryspöytäkirjojen pikaista tekemistä, jotta voidaan luoda selkeä kehys ja aikataulu rahastojen tehokkaalle ja oikea-aikaiselle täytäntöönpanolle. Tämä edistää sovittuja temaattisia painopisteitä eli Euroopan vihreää siirtymää, demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta ja ihmisoikeuksia sekä sosiaalista osallisuutta ja selviytymiskykyä.
45. ETA:n neuvosto korosti, että pöytäkirjassa 38 D olevan 10 artiklan perusteella sopimuspuolet arvioivat uudelleen tarvetta toteuttaa Euroopan talousalueella taloudellisiin ja sosiaalisiin eroihin kohdistettavia toimia ja aloittavat arvioinnin perusteella tulevat neuvottelut seuraavista rahoitusjärjestelmistä hyvissä ajoin ennen vuosien 2021–2028 rahoitusjärjestelmien voimassaolon päättymistä, jotta vältetään aukot täytäntöönpanossa ja mahdollistetaan tulevien rahoitusnäkymien tehokas ja vaikuttava suunnittelu.

Kalastus sekä kalojen ja kalastustuotteiden markkinoille pääsy

46. ETA:n neuvosto pani merkille EU:n Norjan ja Islannin kanssa tekemien kahdenvälisen sopimusten kahden lisäpöytäkirjan voimaantulon. Niissä määrätään tariffikiintiöistä tiettyjen kyseisistä maista peräisin olevien kalojen ja kalastustuotteiden EU:n markkinoille suuntautuvalle tuonnille huhtikuuhun 2028 saakka.
47. ETA:n neuvoston jäsenet pitivät valitettavana, että Koillis-Atlantin makrillikanta on heikentynyt vakavasti ja ymmärsivät, että on tärkeää päästä kattavaan jakosopimukseen hyvissä ajoin.
48. ETA:n neuvosto myös vahvisti kalojen ja muiden merestä peräisin olevien tuotteiden kauppaa koskevassa ETA-sopimuksen yhdeksännessä pöytäkirjassa esitetyt sitoumukset.
49. ETA:n neuvoston jäsenet korostivat, että kalastusasioissa on erittäin tärkeää tehdä rakentavaa yhteistyötä, jonka olisi oltava tasapainoista ja molempia osapuolia hyödyttävää, erityisesti yhteisesti tärkeiden kantojen kestävän hoidon osalta.
50. ETA:n neuvoston jäsenet totesivat, että on tärkeää jatkaa kalastuspolitiikkaan liittyvien avointen kysymysten käsittelyä niiden ratkaisemiseksi ja käydä kalastuksenhoitoa koskevaa kahdenvälistä vuoropuhelua. Jäsenet totesivat myös, että EU:n ja asianomaisten ETA:n EFTA-valtioiden välillä on tehtävä sopimuksia jakojärjestelyistä.

Maataloustuotteiden kauppa

51. ETA:n neuvosto muistutti ETA-sopimuksen 19 artiklan mukaisista sopimuspuolten sitoumuksista ja kehotti sopimuspuolia jatkamaan vuoropuhelua tarkoituksena tarkastella uudelleen maataloustuotteiden kaupan edellytyksiä, jotta ne voivat vapauttaa kauppaa asteittain maatalouspolitiikkojensa puitteissa. ETA:n neuvosto kannusti sopimuspuolia suorittamaan jalostettujen maataloustuotteiden kauppajärjestelmän uuden tarkistuksen ETA-sopimuksen pöytäkirjassa 3 olevien 2 artiklan 2 kohdan ja 6 artiklan puitteissa kaupan edistämiseksi edelleen tällä alalla.